

בס"ד. יום ד' פ' תשא, טו"ב אדר-ראשון, ה'תשכ"ב

— בחדרו הק', לתלמידי התמימים הנוסעים לארצנו הקדושה —

(הנחה בלתי מוגה)

אל יפטר אדם מחבירו אלא מתוך דבר הלכה שמתוך כך זוכרהו¹, והיינו, שעם היות שיפטר הו"ע של פירוד, וזוכרהו הו"ע של קירוב, שהם ב' תנועות הפכיות, מ"מ, פועל הדבר הלכה שמתוך כך זוכרהו, מבלי הבט על זה שנפטר ממנו. ויובן בהקדם הידוע שכל הענינים שלמטה נשתלשלו מלמעלה², ובפרט ענינים הקשורים עם בני ישראל שהם פנימיות העולמות³, ועאכו"כ ענין הקשור עם הוראת התורה (ובנדו"ד, הוראת התורה ליפטר מתוך דבר הלכה), והרי כל עניני התורה הם באופן של כללות ופרטות (התורה כללות ופרטות נאמרה⁴), ומזה מובן, שכשם שישנו הענין דיפטר אדם מחבירו כפי שהוא בפרטיות למטה (שעל זה בא הציווי אל יפטר כו' אלא מתוך דבר הלכה שמתוך כך זוכרהו), כמו כן ישנו הענין דיפטר אדם מחבירו כפי שהוא בכללות למעלה. והנה, כללות הענין דיפטר אדם מחבירו קאי על ירידת הנשמה בגוף, דאדם וחבירו קאי על אדם העליון והאדם שלמטה, נשמות ישראל דוקא, שהם בניים למקום⁵, בניים אתם לה' אלקיכם⁶, כמבואר בארוכה בתניא⁷ שכמו שהבן נמשך ממוח האב כך כביכול נשמת כל איש ישראל נמשכה ממחשבתו וחכמתו ית' שהוא וחכמתו אחד, ולכן שייך לקרותם אדם וחבירו. וירידת הנשמה למטה הו"ע דיפטר אדם מחבירו. ועל זה נאמר אל יפטר כו' אלא מתוך דבר הלכה שמתוך כך זוכרהו. ומענין זה כפי שהוא בפנימיות העולמות, בנוגע לנשמות ישראל והקב"ה, נמשך ונשתלשל גם בנוגע לאדם וחבירו למטה ההלכה בתורה אל יפטר אדם מחבירו אלא מתוך דבר הלכה שמתוך כך זוכרהו. ולהבין מעלת דבר הלכה שמתוך כך זוכרהו גם כאשר נפטר ממנו, יש להקדים תחילה ביאור כללות ענין התורה.

(5) אבות פ"ג מי"ד.

(6) פ' ראה יד, א.

(7) פ"ב.

(1) ברכות לא, א.

(2) ראה תניא רפ"ג.

(3) לקו"ת בהעלותך לד, ב. ובכ"מ.

(4) ראה חגיגה ו, ב.

ב) והענין בזה⁸, דבתורה כתיב (בפ' תשא⁹) ויתן אל משה ככלתו גוי, ואיתא במדרש¹⁰ ג' דברים ניתנו מתנה לעולם ואלו הן התורה והמאורות והגשמים, התורה מנין, שנאמר ויתן אל משה גוי, ויתן דייקא, לשון מתנה. ואיתא בלק"ת להאריז"ל פ' פינחס¹¹ שמתנה קאי על בחי' מוחין דז"א. והביאור בזה בקצרה¹², דהנה, מתנה הו"ע שבא בהוספה על המוכרח, שהרי על ענין של הכרחיות לא שייך לומר שענין זה בא בדרך מתנה, כי אם, על הוספה יותר מכפי המוכרח, עד לענין של עשירות. והנה, בחי' ז"א הו"ע של הכרח בעולם, שהרי התהוות העולם היא ע"י ששת המדות, בחי' ז"א, כמ"ש¹³ כי ששת ימים עשה הוי' את השמים ואת הארץ, ואיתא בזהר¹⁴ בששת ימים לא נאמר אלא ששת היינו, שהתהוות היא ע"י ששת ימים, שהם ששת המדות, החל ממדת החסד, כמ"ש¹⁵ כי אמרתי עולם חסד יבנה, היינו, שהתהוות העולמות מתחילה ממדת החסד. ואף שידוע שהתהוות היא מספירת המלכות¹⁶, הרי זה רק בנוגע להתהוות בפועל, אבל שורש ומקור ההתהוות הוא מבחי' ז"א דוקא, שזהו"ע ששת ימים עשה גוי'. וכמו בענין השמות הוי' ואלקים, שמצינו במעשה בראשית שנזכר שם אלקים ל"ב פעמים¹⁷, אע"פ שאמיתית ההתהוות היא משם הוי' דוקא, הוי' לשון מהוה¹⁸, כי כדי שתהי' ההתהוות בפועל כפי שעלה ברצונו ית', הרי זה דוקא ע"י הארת שם הוי' כפי שבאה בהתלבשות בשם אלקים. וכן הוא גם בענין ז"א ומלכות. וכיון ששורש ומקור ההתהוות הוא מבחי' ז"א, נמצא, שבחי' ז"א הוא הכרח בעולם. וענין המתנה קאי על בחי' המוחין, דמוחין הם למעלה מהעולם, שזהו שהתורה קדמה לעולם¹⁹, ולכן המשכת המוחין בעולם (שזהו"ע של הוספה יותר מכפי המוכרח) הו"ע המתנה.

אך לכאורה אינו מובן, שהרי גם ענין המוחין מוכרח הוא לצורך התהוות העולמות, דכיון שהתהוות היא ע"י המשכת האור מז"א

8) בהבא לקמן — ראה ד"ה ויתן אל משה עטר"ת (סה"מ עטר"ת ע' רנו ואילך).
 9) לא, יח.
 10) ב"ר פ"ו, ה.
 11) בטעמי המצוות.
 12) ראה גם אוה"ת פרשתנו (תשא) ע' איתתקעו.
 13) יתרו כ, יא. תשא לא, יז.
 14) ח"א רמז, א. ח"ג רחצ, ב. ועוד.
 15) תהלים 150 (תהלים פט, ג. וראה סה"מ תש"ח ריש ע' 273. ובכ"מ.
 16) ראה תניא אגה"ק ס"כ (קל, ב). ובכ"מ.
 17) זהר חדש צד, ד. צו, ב. ונפרטו שם קיב, ג"ד.
 18) פרדס שער א (עשר ולא תשע) פ"ט. תניא שעהיה"א רפ"ד.
 19) ראה מדרש תהלים צ, ד. ב"ר פ"ח, ב. נחומא וישב ד. ושי"נ. זח"ב מט, ב.

למלכות נלפי שספירת המלכות לית לה מגרמה כלום²⁰, אלא שמקבלת אורה מז"א, וכן מקבלת מז"א את הענין שעל ידה תהי' ההתהוות בפועל, הרי אי אפשר להיות ההשפעה מז"א כי אם כשיש לו מוחין, ויתירה מזה, שכללות ההתהוות דבחי' ז"א גופא הוא מצד המוחין, כפי שרואים באדם למטה שהתהוות המדות היא ע"י התבוננות המוחין, שלכן נקראו המוחין בשם אמות²¹ לפי שמולידות את המדות. וכיון שגם בחי' המוחין הוא דבר המוכרח, הרי לכאורה אין זה בבחי' מתנה. אך הענין הוא, שבחי' המוחין הנקראת בשם מתנה היא מדריגה נעלית יותר בענין המוחין. ויובן בהקדם מה שמצינו ע"ד קושיא זו בנוגע לענין התפלה, דאיתא בפע"ח²² שענין התפלה הוא להמשיך מוחין לז"א, ומקשים על זה²³, הרי גם לולי ענין התפלה ישנה ההמשכה ממוחין לז"א, שכן הוא סדר ההשתלשלות שנמשך מאריך אנפין למוחין (או"א), ומאו"א לז"א, ומז"א למלכות. ומבארים בזה, שהמשכת המוחין לז"א (כולל גם ההתהוות דז"א מבחי' המוחין) מצד סדר השתלשלות אינה אלא בחי' מוחין דקטנות, וע"י התפלה נמשך לז"א בחי' מוחין דגדלות. אמנם, גם תפלה שעל ידה נמשך בחי' מוחין דגדלות אינה עדיין ענין המתנה, ומזה מובן שבחי' המוחין שנקראים בשם מתנה הו"ע נעלה יותר גם מבחי' מוחין דגדלות שנמשכים ע"י התפלה.

ג) **וביאור** הענין, דהנה, כללות החילוק בין קטנות המוחין לגדלות המוחין (ובפרט בנוגע לענינו) הוא, שקטנות המוחין הוא בחי' המוחין שבלעדם לא יכול להיות ענין המדות, והו"ע המדות שבמוחין, שמהם נעשה המוחין שבמדות, ובכללות הו"ע חיצוניות המוחין. וענינו בעבודת האדם לבוראו, שכאשר מתבונן בענין אלקי, הנה לאחר ההתבוננות בעצם הענין כמו שהוא, בא לידי התפעלות שכלית, והו"ע המדות שבמוחין, ומזה נמשך בחי' המוחין שבמדות, ועד למדות שבלב, רגש של אהבה או יראה כו'. ובחי' זו נקראת קטנות המוחין לפי שבאה ע"י ההמשכה והצמצום כו'. ולמעלה מזה הו"ע עצמיות המוחין, שנקרא לפעמים פנימיות המוחין, שזוהי ההתבוננות בעצם הענין עוד קודם שיש בו המשכה והכרעה למדות, אהבה או יראה, ועד שיכול להיות שמההתבוננות עצמה אי אפשר לידע אם יומשך ממנה מדת האהבה, או

20) זהר ח"א קפא, א. רמט, ב. ח"ב ריח, 22) ראה פע"ח שער התפלה פ"ז.
 23) ראה גם המשך תער"ב ח"ב ס"ע א' צג וצג
 21) עין חיים שער ו (שער העקודים) פ"ה.
 22) תניא פ"ג.
 ואלך.

הפכה, מדת היראה. וזהו החילוק בין המשכת המוחין במדות מצד סדר השתלשלות להמשכת המוחין במדות ע"י עבודת התפלה, שלולי עבודת התפלה, הנה מצד סדר השתלשלות נמשך במדות רק בחי' קטנות המוחין, וע"י עבודת התפלה נמשך במדות בחי' גדלות המוחין, פנימיות המוחין, וכמבואר בארוכה במק"א²⁴ שכאשר פנימיות המוחין נמשך בלב, בפנימיות המדות, אזי המדות הם כמו המוחין כו'.

אמנם גם בחי' גדלות המוחין שנמשכת ע"י התפלה היא למטה מבחי' המוחין שהם בבחי' מתנה. והענין בזה, כידוע²⁵ שתפלה ענינה מילוי החסרון בלבד²⁶, וזהו ואני תפלה²⁷, דקאי על ספירת המלכות²⁸, שרק בה ישנו ענין החסרון, ששייך רק כאשר תחילה הי' יותר, או שמצד עצם ענינו יכול להיות יותר, ולאח"ז נעשה ענין של חסרון, וזהו ענין לכי ומעטי את עצמך²⁹, שבתחילה היו שני המאורות הגדולים³⁰, שהי' מאיר במלכות גילוי אוא"ס, ולאח"ז נעשה המיעוט, שהו"ע סילוק והתעלמות האור מבחי' מלכות. ובעומק יותר, שורש הענין דלכי ומעטי את עצמך הו"ע צמצום הראשון שהוא בבחי' סילוק לגמרי. ועל זה הוא ענין התפלה, שע"י תפלת המלכות (שזהו"ע ואשפוך את נפשי גו'³¹, דנפש הוא בחי' המלכות²⁸) נעשה מילוי החסרון, שיהי' גילוי האור בבחי' המלכות. אמנם, ענין זה אינו אלא מילוי החסרון בלבד, והוא כמו ענין הצדקה, שצריך ליתן די מחסורו אשר יחסר לו³², אבל ישנה ההגבלה שאי אתה מחוייב להעשירי³³. ולמעלה מזה הו"ע המתנה, שמורה על ההשפעה בריבוי יותר ממילוי החסרון, ועד לענין של עשירות. והענין בזה, דהנה, אין עשיר אלא בדעת³⁴, וידוע שיש ב' אופנים בעמידת הדעת³⁵, אופן הא', שהדעת עומד למטה מן הבינה, ואופן הב', שהדעת עומד למטה מן הכתר. והיינו, שכללות ענין הדעת הוא לקשר ולחבר³⁶, וא"כ, כאשר הדעת עומד למטה מן הבינה הרי הוא מקשר ומחבר להמשיך בעולם (שהתהוותו מבחי' המדות, כנ"ל בפ"י כי אמרתי עולם חסד יבנה) בחי'

24) ראה המשך הנ"ל ח"א ע' רחצ. ובכ"מ.
 25) ראה רמב"ם הל' תפלה פ"א ה"ב.
 26) ראה גם סה"מ תר"ס ע' נח. תרע"ח.
 27) תהלים קט, ד.
 28) ראה פער"ח בהקדמה.
 29) חולין ס, ב.
 30) בראשית א, טז.
 31) שמואל-א א, טו.
 32) פ' ראה טו, ח.
 33) ראה כתובות סז, ב.
 34) שם סח, א.
 35) ראה תו"א תולדות יט, ב.
 36) ראה תניא ספ"ג. פמ"ב (נט, ב).
 ובכ"מ.

האור שהוא בגדר ובערך סדר השתלשלות, אך כאשר הדעת עומד תחת הכתר, הרי הוא ממשיך בבחי' חו"ב אור הכתר. ואף שגם בלאה"כ מקבלים חו"ב מבחי' הכתר, הרי זה רק מבחי' חיצונית הכתר, וע"י הדעת מקבלים מבחי' פנימיות הכתר, שלמעלה לגמרי מכל סדר ההשתלשלות. ומזה מובן, שאמיתית ענין העשירות, אין עשיר אלא בדעת, קאי על ההמשכה מפנימיות הכתר שלמעלה לגמרי מכל סדר ההשתלשלות. ועפ"ז יובן מעלת בחי' המוחין שהם בבחי' מתנה גם לגבי גדלות המוחין שנמשך ע"י עבודת התפלה, כי, עצמות ופנימיות המוחין (שנמשכים ע"י עבודת התפלה), עם היותם למעלה מהמדות שבמוחין, מ"מ, הרי הם אותן מהות מוחין, אלא שזה בחי' ג' רישין שבמוחין, וזה בחי' ז' תחתונות שבמוחין, משא"כ המוחין שהם בבחי' מתנה הם מובדלים בערך, להיותם מבחי' פנימיות הכתר, ועד לבחי' פנימיות עתיק, כידוע³⁷ שפנימיות אבא הוא פנימיות עתיק.

ד) ולהבין השייכות דבחי' המתנה שהו"ע העשירות לענין התורה שניתנה מתנה לעולם, יש להקדים תחילה שבתורה גופא מצינו חילוק בין קודם מתן תורה ולאחר מתן תורה³⁸. דהנה, אמרו חז"ל³⁹ קיים אברהם אבינו את כל התורה כולה עד שלא ניתנה, שמזה משמע שיש עילוי בענין התורה כפי שהי' אצל האבות החל מאברהם אבינו, ועד שמדיוק הלשון קיים כו', משמע, שעבודת האבות קודם מ"ת היא הקיום להתומ"צ שמקיימים אנו לאחר מ"ת. אמנם, במד"ר פ' בראשית⁴⁰ ע"פ⁴¹ זה ספר תולדות אדם איתא ראוי הי' אדה"ר שתנתן תורה על ידו כו' חזר הקב"ה ואמר כו' לא לאדם אני נותן כי אם לבניו, שנאמר זה ספר תולדות אדם. וביתר ביאור הוא במד"ר שה"ש ע"פ⁴² לריח שמניך טובים שמן תורק שמך, כל המצוות שעשו לפניך האבות ריחות היו, אבל אנו שמן תורק שמך, כאדם שמריק מכלי לכלי חברו, היינו, שהתומ"צ שלנו הם עיקר ועצם הענין.

תרפ"ט ס"ע 266 ואילך.

39) משנה סוף קידושין. יומא כח, ב. וראה בארוכה לקו"ש חל"ה ע' 107 ואילך.

40) פכ"ד, ה.

41) בראשית ה, א.

42) שה"ש א, ג.

37) ראה פע"ח שער הק"ש פט"ו. לקו"ת

נצבים מט, ד. וש"נ.

38) בהבא לקמן — ראה גם מאמרי

אדמו"ר הזקן תקס"ב ח"א ע' יא ואילך. ועם הגהות כו' — אוה"ת פרשתנו (תשא) ע' איתתקסו ואילך. פ' ראה ע' תשנד ואילך. סה"מ תרכ"ז ע' קנ ואילך. וראה סה"מ

וביאור הענין, דהנה, כללות החילוק שבין עבודת האבות לעבודתנו לאחרי מ"ת מובן ע"פ משל ודוגמא⁴³ משני בני אדם שא' עומד במקום גבוה וא' עומד במקום תחתון, שהתחברותם יכולה להיות בשני אופנים, אופן הא', שהעליון יורד למטה, ואופן הב', שהתחתון עולה למעלה. והחילוק ביניהם, שעליית התחתון למעלה תלוי' בכמה תנאים, שצריך לידע את הדרכים ונתיבות כדי לעלות למעלה, כמ"ש⁴⁴ מי יעלה בהר הוי' גו', וכפרט שישנם נתיבות נסתרות שאינם ידועים לכל, וישנם בזה כמה עיקולי ופשוטי כו'⁴⁵. ועוד זאת, שגם כאשר יודע את הדרכים, צריך להיות בעל כח שיוכל לעלות בהר. ונוסף לזה, צריך שיהיו לו לבושים המתאימים שלא יקשו על העלי' בהר, ועאכו"כ שלא ימנעו ועכבו את העלי' בהר עי"ז שיסתבך בהם כו'. משא"כ כאשר העליון יורד למטה, אזי אין שום מניעה ועיכוב כלל, כי הוא יודע כל הדרכים והנתיבות, ובכחו לירד למטה כו'. וכללות החילוק בזה, שכאשר התחתון עולה מלמטה למעלה, הנה ע"פ מדת עלייתו במדה זו תהי' התחברותו והצטרפותו אל העליון, משא"כ כאשר העליון יורד מלמעלה למטה, אזי יורד הוא בכל עצמותו, מבלי להתחשב במעמדו ומצבו ועניניו של התחתון. ודוגמתו בהנמשל, שכללות הענין דמתן תורה הי' באופן של ירידת העליון למטה, כמ"ש⁴⁶ וירד הוי' על הר סיני, והיינו, שכל עצמותו כביכול ירד ונמשך למטה, ולא הי' נוגע מעמדו ומצבו של התחתון, שלכן הי' הגילוי דמ"ת לכל ישראל בשוה, דאף שהי' משה מחיצה לעצמו, אהרן מחיצה לעצמו וזקנים מחיצה לעצמם כו'⁴⁷, הרי חילוק זה הוא רק מצד קבלת התחתון, באיזה אופן היתה אצלו הקליטה, אבל הירידה והגילוי מלמעלה היו אצל כל ישראל בשוה, ולכן נעשה אצל כולם ענין שוה, כמ"ש⁴⁸ וכל העם רואים את הקולות גו', רואים את הנשמע ושומעים את הנראה⁴⁹, שזהו מצד המשכה וגילוי ממקום שלמעלה מראי' ושמיעה לגמרי. משא"כ עבודת האבות קודם מ"ת, היתה באופן של עליית התחתון מלמטה למעלה.

46) יתרו יט, כ.

47) ראה מכילתא ופרש"י יתרו שם, כד.

48) יתרו כ, טו.

49) ראה מכילתא יתרו שם. נתבאר

בלקו"ש ח"ו ע' 119 ואילך.

43) ראה גם לקו"ת בהר מב, סע"ג. פ'

ראה כו, א. כת, ב. דרושים לר"ה נה, סע"ג.

שבת שובה סה, ד. מאמרי אדמו"ר הזקן

תקס"ג ח"ב ע' תרסז.

44) תהלים כד, ג.

45) לשון חז"ל — ע"ז לד, ב.

ה) **ויובן** בתוספת ביאור בהקדם מעלת עבודת האבות שהיתה עבודה עצומה וגדולה ביותר, כמ"ש⁵⁰ ויסע אברם הלך ונסוע הנגבה⁵¹, דהלך ונסוע הו"ע רצוא ושוב⁵², ואצל אברהם היתה העבודה דרצוא ושוב (הלך ונסוע) ללא הגבלות. והענין בזה, דהנה, כללות ענין העבודה, גם העבודה המוכרחת לקיום סדר ההשתלשלות, היא באופן של רצוא ושוב, דכיון שחיות העולמות הוא באופן דרצוא ושוב, כמ"ש⁵³ והחיות רצוא ושוב, הנה גם העבודה שצריכה לפעול את הקיום דהחיות רצוא ושוב, צריכה להיות באופן דרצוא ושוב. ובפרטיות ובפנימיות יותר הנה עיקר הענין דרצוא ושוב הוא בבחי' אור הסוכ"ע⁵⁴. דהנה, בחי' אור הממכ"ע, כיון שבא בהתלבשות, והוא באופן של התיישבות, הרי מובן שגם הרצוא הוא באופן של הגבלה שלא לבטל כללות ענין ההתיישבות, ועאכו"כ בנוגע להשוב. משא"כ הרצוא ושוב בבחי' אור הסוכ"ע, להיותו בבחי' טוב, הרי זה באופן אחר לגמרי. וכללות הענין בזה, שהרצוא דבחי' סוכ"ע הוא בבחי' יציאה מגדר הכלים לגמרי, באופן דכלות הנפש, וגם השוב הוא בבחי' ביטול הכלים, שהכלים מתבטלים מהמציאות שלהם. משא"כ הרצוא ושוב מצד בחי' ממכ"ע, הרי הרצוא הוא כללות ענין האהבה שע"פ טעם ודעת (דעם היות שעומד בתנועה של רצוא ותשוקה, הרי זה ע"פ טעם ודעת), ובמילא אין זה באופן של יציאה מן הכלים לגמרי, ועאכו"כ בנוגע להשוב, שאין זה באופן שמצד המשכת האור מתבטל הכלי מציאותו, אלא שנשאר מציאותו, ובהיותו מציאות יש בו הביטול לאלקות. והנה, אצל אברהם הי' הענין דהלך ונסוע (רצוא ושוב) באופן של יציאה לגמרי מהמצרים וגבולים, שזהו גם מ"ש⁵⁵ ויעל אברם ממצרים, שענין הרצוא הי' אצלו באופן של יציאה לגמרי מן הכלים, ועד"ז היתה גם עבודתו בענין השוב (המשכת האור למטה) באופן שע"י האור נתבטלה מציאות הכלי. וההתחלה בזה הו"ע דויעל אברם ממצרים כמו שהוא בנוגע להמצרים וגבולים דהגוף ונפש הבהמית שמגבילים על הנפש האלקית, וכמו שרואים בעבודת האדם שגם כאשר מתבונן בענין אלקי ומבין ומשיג במוחו ונמשך וחודר בכל כחות נפשו

(50) לך לך יב, ט.

(51) ראה סה"מ תרפ"ט ע' 267. וש"נ.

(52) תו"א יתרו עג, ד. לקו"ת חוקת נו, ב.

שערי אורה שער הפורים פח, ב. סה"מ

תרס"ה ע' רכד ואילך. עזר"ת ע' קמב ואילך.

תרפ"ט שם. וש"נ.

(53) יחזקאל א, יד.

(54) ראה המשך תער"ב ח"ב ע' תשעו.

סה"מ תרס"ה ועזר"ת שם. ספר השיחות תורת

שלום ע' 182. סה"מ תרפ"ט ע' 267 ואילך.

(55) לך לך יג, א.

האלקית, יכול להיות שלא יפעל אצלו בנוגע לפועל, שזהו מצד המיצרים וגבולים של הגוף ונפש הבהמית. ובענין זה היתה עבודת האבות באופן דויעל אברם ממצרים, שהעבודה דנפש אלקית היתה באופן של יציאה לגמרי מהמיצרים וגבולים דהגוף ונפש הבהמית, ויתירה מזה, שגם הגוף ונה"ב עצמם נתעלו לקדושה, כמבואר בתניא⁵⁶ שכל אבריהם (ועשיותיהם) כולם היו קדושים ומובדלים מעניני עוה"ז ולא נעשו מרכבה רק לרצון העליון לבדו כל ימיהם. ולאח"ז נתעלה בעבודתו מדרגא לדרגא בעילוי אחר עילוי עד להענין דויעל אברם ממצרים באופן שעבודתו ברצוא ושוב (הלוך ונסוע) היתה באופן שלמעלה מכל מדידה והגבלה, כנ"ל.

אמנם עם היות עבודת האבות עבודה עצומה וגדולה ביותר, מ"מ, להיותה עבודת המטה, באופן של עליית התחתון מלמטה למעלה, הרי היא במדידה והגבלה בהתאם לכחו של התחתון, איכות הלבושים שלו, ואופן ידיעתו בהדרכים והנתיבות שבהם ועל ידם עולים מלמטה למעלה, ועד כמה שעולה ומגיע למעלה, במדה כזו (אויף אזוי פיל) מתקשר ומתאחד עם העליון. וזהו שאיתא במדרש אמר הקב"ה עד מתי יהא העולם מתנהג באפילה, ויאמר אלקים יהי אור⁵⁷ זה אברהם⁵⁸, אברהם התחיל להאיר כו' בא יצחק אף הוא האיר כו' בא יעקב כו'⁵⁹, היינו, שע"י עבודתו של אברהם באופן של עלי' מלמטה למעלה, ויעל אברם ממצרים, הלוך ונסוע, נעשית גם המשכת האור מלמעלה למטה, שזהו"ע שהתחיל להאיר, אמנם, כל זה אינו אלא מה שהתחיל להאיר בעולם, היינו, דרגת האור דסדר השתלשלות בלבד, שזהו לפי שכללות עבודתם היתה מצד התחתון בלבד. ועפ"ז יובן מה שאמרו כל המצוות שעשו לפניך האבות ריחות היו, דכיון שהעבודה היא מצד התחתון, הרי היא במדידה והגבלה לפי כח התחתון בלבד, ואין זה עצם הענין דהעליון. והוא עד"מ הרב שמשיב להתלמיד ע"פ שאלתו, דאף ששכל הרב מתלבש במענה זה, מ"מ, הרי זה קשור ולפי אופן השאלה של התלמיד, משא"כ כאשר הרב משפיע להתלמיד שכל וסברא מעצמו, הרי אע"פ שמוכרח הוא להלבישה במשלים והסברות כדי שהתלמיד יוכל לקבלה, מ"מ, כיון שהשפעה זו אינה מצד שאלת התלמיד, אלא מה שהרב משפיע מעצמו, יש בזה העצם של הרב. וזוהי המעלה בקיום

(58) ב"ר פ"ב, ג.
(59) שמו"ר פט"ו, כו.

(56) פכ"ג. פל"ד.
(57) בראשית א, ג.

התומ"צ שלאחרי מ"ת, אנו שמן תורק שמך, כאדם שמריק מכלי לכלי חבירו, דכיון שזהו מצד העליון, הרי זה באופן שהעליון יורד ונמשך בכל עצמותו.

ו) **ועפ"ז** יובן שדוקא התורה שניתנה במ"ת נקראת בשם מתנה. דהנה, בכל הענינים שבאים ע"י עבודת המטה, ככל שתגדל מעלת העבודה ביותר, עד למעלת עבודת האבות, הרי מה שעל ידה מגיעים להעליון אינו אלא בבחינת תשלום המשתלם לפי ערך העבודה, ובמילא אין זה בערך להענינים שבאים מלמעלה באופן של מתנה, וזהו כללות הענין דציווי הקב"ה שנתחדש במ"ת, שענין הציווי הוא ירידת והמשכת העליון להתחתון לצוותו כו'. דהנה, ידוע מ"ש בזהר⁶⁰ שיעקב אבינו קיים מצות תפילין ע"י המקלות והרהטים⁶¹, שעיי"ז נעשית עלייתו מלמטה למעלה לפעול ההמשכה מלמעלה למטה [ע"ד עבודתו של אברהם בעל"י מלמטה למעלה, ויעל אברם ממצרים, הלך ונסוע, שעל ידה פעל המשכת האור להאיר בעולם, כנ"ל], אבל, עבודה זו לא היתה ע"פ ציווי העליון, שהרי יעקב לא נצטווה לעשות מקלות ורהטים כו', וכמו כן בנוגע לעבודתו של יצחק בחפירת הבארות, ועד"ז בנוגע לעבודת אברהם אבינו, שלא הי' על זה ציווי מלמעלה, וכל פעולתם לא היתה אלא עבודת התחתון בלבד. וזהו החידוש דמ"ת שאז הי' ציווי הקב"ה על קיום התומ"צ, וכמו במצות תפילין (שנת"ל בעבודתו של יעקב אבינו), הנה עצם ציווי העליון להניח תפילין הו"ע של המשכה באופן של אתערותא דלעילא, שעלה ברצונו שיהי' הענין דמצות תפילין, ושעיי"ז תהי' המשכת או"א"ס [המשכת המוחין, בחי' החכמה המלוכשת בפ' קדש, בחי' הבינה המלוכשת בפ' והי' כי יביאך, ובחי' הדעת המלוכשת בפרשיות שמע והי' אם שמוע⁶²], ואין זה מצד עבודת התחתון כלל, ולכן, אע"פ שעבודת התחתון עתה אינה בערך כלל לעבודת האבות, הן בנוגע לעצם העשי', שהעשי' דכאו"א מישראל עתה אינה בערך לגבי העשי' שהיתה אצל האבות, עלי' אמרו קיים אברהם אבינו את כל התורה כולה, שזהו הקיום דכל התורה כולה (כנ"ל ס"ד), והן בנוגע לענין הביטול (ובפרט הביטול המוכרח לקיום התומ"צ), שהביטול שלנו אינו אפילו חלק א' מאלף אלפים מהביטול דאברהם אבינו, מ"מ, ע"י הנחת תפילין

62) נתבאר בסידור (עם דא"ח) שער התפילין ו, ג ואילך. אמרי בינה שער התפילין קט, א ואילך. ועוד.

60) ח"א קסב, א (ס"ח).
61) ויצא ל, לו ואילך.

שלנו, העשי' בפועל, והביטול הכללי שבכוונת התפילין לשעבד הלב והמוח⁶³, נעשית המשכת אוא"ס (לא מצד ולפי ערך עבודת התחתון, אלא) מצד ציווי העליון (שיורד ונמשך מלמעלה למטה בכל עצמותו), באופן של מתנה.

ז) **ועפ"ז** יובן שב' הענינים שמצינו בדברי חז"ל אודות עבודת האבות לפני מ"ת והעבודה שלנו לאחר מ"ת, שניהם אמת, שיש מעלה בעבודת האבות שעל ידה הוא הקיום של כל התורה כולה, ויש מעלה בעבודה שלנו לאחר מ"ת לגבי עבודת האבות שהיתה בבחי' ריחות בלבד, ואילו אנו שמן תורק שמך, המשכת העצם. והענין בזה, שיש מעלה אצל האבות שע"י עבודתם מצד התחתון בעבודה גדולה ועצומה ביותר, נעשו בבחינת כלי לכל האורות וההמשכות שהמשיכו והאירו, ועד שהיתה אצלם הכרה והרגשה בכל האורות וההמשכות שהמשיכו והאירו, משא"כ בעבודה שלאחרי מ"ת, יכול להיות שהאדם אינו מכיר ומרגיש מה שממשיך ע"י קיום התומ"צ, ועד שיכול להיות שהאדם אינו אפילו בבחינת כלי לזה, ואין זה אלא באופן סגולי בלבד, שעלה ברצונו לזכות אותנו שע"י מצות תפילין נמשיך בחי' מוחין בז"א, ולאח"ז גם בנפש האדם למטה. וזהו מ"ש⁶⁴ כי יעקב בחר לו י"ה ישראל לסגולתו, היינו, שעבודתו של יעקב, כללות האבות⁶⁵, היתה באופן של בחירה, שבחרו מעצמם, והיו כלים לזה, עד שהכירו והרגישו כו', משא"כ עבודת בני' לאחר מ"ת היא בדרך סגולה בלבד. אמנם, בענין זה גופא מודגש שעיקר המעלה היא בעבודה שלאחר מ"ת, שדוקא על ידה נעשה המשכת העצם, משא"כ עבודת האבות שהיתה בבחי' ריחות בלבד, כי, ביחס להמשכה שהיא בבחי' ריחות בלבד, שייך שהאדם יהי' כלי לזה, וכייר וירגיש בזה, משא"כ ביחס להמשכת העצם, שמן תורק שמך, שנפעל ע"י קיום התומ"צ לאחר מ"ת, אי אפשר ליקח ענין זה אלא בדרך סגולה בלבד, כיון שזהו"ע שאינו בערך כלל לגדרי התחתון, והמשכתו אינה אלא מתנה מלמעלה, ועד למעלה מעלה ביותר (כנ"ל ס"ג שענין המתנה הוא למעלה אפילו מגדלות המוחין), ובאופן שהעליון יורד ונמשך בכל עצמותו למטה, עד למטה מטה ביותר, ואדרבה, כל הגבוה

64) תהלים קלה, ד.

65) ראה ב"ר פע"ו, א. זח"א קיט, ב. קמו, ב. שעה"פ להאריז"ל תולדות כז, כה.

63) שו"ע או"ח סכ"ה ס"ה. שו"ע אדה"ז

שם ס"א. סידור אדה"ז בסדר הנחת תפילין. תניא פמ"א (נו, ב).

יותר יורד למטה יותר⁶⁶, ומזה מובן שדוקא למטה מטה ביותר לוקחים הגבוה גבוה ביותר.

(ח) **וירובן** כל זה בתוספת ביאור ממה שמצינו שגם לאחר מ"ת ישנו ע"ד החילוק שבין לפני מ"ת ולאחר מ"ת. דהנה, כאשר משה רבינו ביקש מהקב"ה הראני נא את כבודך⁶⁷, השיבו הקב"ה לא תוכל לראות את פני כי לא יראני האדם וחי⁶⁸, ולכן, וראית את אחורי לפני לא יראו⁶⁹, ופירשו חז"ל⁷⁰ שהראהו קשר של תפילין. ואיתא בזהר⁷¹ שכבודך (שעל זה ביקש משה הראני נא גוי) קאי על כתר עליון דלא שלטא בי' עינא (לא תוכל לראות), כפי שמצינו בסוכה ששיעורה לא פחות מעשר, דאיהי מלכות עשיראה דכל דרגין, ולא למעלה מעשרים⁷², דאיהי כ' כתר עליון דלא שלטא בי' עינא. וידועה הקושיא בזה⁷³, הרי רק למעלה מעשרים אמה אין אדם יודע שדר בסוכה משום דלא שלטא בה עינא, אבל עד עשרים שלטא בה עינא, ומהו אומרו כ' (עשרים) כתר עליון דלא שלטא בי' עינא. אך הביאור בזה⁷³, שזהו החילוק בין ב' המדריגות שבכתר⁷⁴, דחיצוניות הכתר, שורש ומקור הנאצלים, שלטא בה עינא, אבל פנימיות הכתר, בחי' תחתונה שבמאציל שלמעלה מסדר השתלשלות לגמרי, לא שלטא בה עינא. וזהו שביקש משה הראני נא את כבודך, כבוד בגימטריא ל"ב, דקאי על ל"ב נתיבות חכמה, והיינו, שביקש גילוי בחי' פנימיות החכמה, דפנימיות אבא הוא פנימיות עתיק. ועז"נ לא תוכל לראות את פני, לפני לא יראו, כי אם וראית את אחורי, קשר של תפילין, ומבואר בקבלה ובחסידות⁷⁵ שהו"ע אותיות המחשבה וההבנה וההשגה, שהן חיצוניות המוחין בלבד. אמנם, כאשר איש ישראל מניח תפילין הרי הוא ממשיך מבחי' פנימיות המוחין שלמעלה (כנ"ל ס"ו שתפילין הו"ע המשכת המוחין), וכמשנת"ל (ס"ג) שהחידוש דמ"ת הו"ע המתנה שעל ידה נמשך לא רק בחי' גדלות ופנימיות המוחין שנמשכים ע"י עבודה, אלא גם בחי' המוחין שמובדלים בערך, פנימיות אבא פנימיות עתיק, אע"פ שעל בחי' זו נאמר לפני לא יראו. ועד"ז בנוגע למשה רבינו בעצמו, כמבואר בארוכה במק"א שקיום התומ"צ שלו (לאחר מ"ת) הוא למעלה

66) ראה שערי אורה שער הפורים נח, א ואילך. סה, א ואילך. ובכ"מ.
67) פרשתנו (תשא) לג, יח.
68) שם, כ.
69) שם, כג.
70) ברכות ז, א. פרש"י עה"פ.

71) ח"ג רנה, ב.
72) ריש מסכת סוכה.
73) אוה"ת פרשתנו (תשא) ע' ב'כו ואילך.
74) ראה גם לקו"ת שה"ש יח, ד.
75) ראה לקו"ת תזריע כג, ב. אוה"ת במדבר ע' כא ואילך.

באין ערוך אפילו מענין הנבואה שלו, שהרי בנוגע לענין הנבואה נאמר למשה לא תוכל לראות פני, לפני לא יראו, כי אם וראית את אחורי בלבד, וכמבואר בארוכה באגה"ק⁷⁶ שגם הנבואה דמשה היתה מבחי' אחריים שלמעלה כו', ואילו ע"י קיום התומ"צ שלו נמשך בחי' פנימיות המוחין, פנימיות אבא פנימיות עתיק, בחי' פני.

אך הביאור בזה, דמש"נ וראית את אחורי לפני לא יראו, הוא בנוגע להגילוי ע"י הבנה והשגה דוקא, שהדרגא היותר נעלית שיכולה להתגלות אפילו אצל משה רבינו אינה אלא בחי' אחורי בלבד. אמנם, מה שנמשך גם בחי' פני ע"י קיום התומ"צ, הרי זה (לא באופן של הבנה והשגה, שהרי עז"נ לפני לא יראו, כי אם) ע"י לבושים גשמיים דוקא, שזהו"ע התלבשות התומ"צ בענינים גשמיים, כמו תפילין, שלוקחים עור בהמה ועושים ממנו קלף וכותבים עליו פרשיות בדיו גשמי, ומכניסים את הפרשיות בתוך בתים שנעשו מעור בהמה, ומניחים התפילין על היד והראש הגשמיים, ודוקא עי"ז ממשיכים בחי' פני, אשר לולי ההתלבשות בדברים גשמיים הרי זה באופן שלא תוכל לראות את פני. וההסברה בזה, שמצד גודל מעלת בחי' זו, שלא בערך לגמרי לגבי כל סדר השתלשלות, אינה יכולה לבוא אלא ע"י התלבשות בלבושים גשמיים, שעל ידם נעשית ההמשכה (לא בדרך כלי, אלא) בדרך סגולה דוקא, כנ"ל (ס"ז) בפירוש ישראל לסגולתו. והענין בזה, שהצורך בענין הלבושים (התלבשות בדברים גשמיים) הוא מצד גודל מעלת האור שהוא לגמרי שלא בערך לגבי סדר השתלשלות. והיינו, שאין זה מצד החסרון של עוה"ז הגשמי דוקא, שאינו כלי לאורות העליונים, אלא גם בעולמות העליונים, להיותם בסדר השתלשלות, אינם יכולים לקבל את הגילוי שנמשך ע"י המצוות. וכידוע הפירוש⁷⁷ במ"ש⁷⁸ צדקתו עומדת לעד, שההמשכה שממשיכים עכשיו ע"י צדקה, דקאי על כללות המצוות, שלכן נקראת בשם מצוה סתם⁷⁹, שהוא להוסיף אורות באצילות⁸⁰, הנה גם באצילות הרי זה באופן שצדקתו עומדת, עומדת דייקא, כדבר בפני עצמו, שאינה מאירה אפילו בעולם האצילות, כיון שזהו גילוי שבאין ערוך אפילו לגבי עולם האצילות. ומצד גודל מעלת האור אינו יכול להיות נמשך אלא בדרך סגולה בלבד, ע"י

76) סי"ט.

78) תהלים קיב, ג. ט.

77) ראה מאמרי אדה"ז הנחות הר"פ ע'

79) תניא פל"ז (מח, ב).

נו ואילך. ועם הגהות — אוה"ת במדבר ח"ד

80) ראה עץ חיים שער לט (שער מ"ן

ע' א'תפז ואילך. סה"מ תרח"ץ ע' קסא.

ומ"ד) דרוש יא סימן טז. תניא קו"א קנה, א.

הלבושים הגשמיים, שזהו"ע דמטה מטה ביותר, שעל ידו נמשך המעלה מעלה ביותר. ובענין זה יהי' החידוש דימות המשיח, שגילוי העצמות שנמשך ע"י קיום התומ"צ שניתנו במ"ת, שבזמן הזה אינו יכול לבוא אלא ע"י לבושים גשמיים דוקא, יהי' לעתיד לבוא כמו שהוא ללא לבושים, כמ"ש⁸¹ ולא יכנף עוד מוריך והיו עיניך רואות את מוריך. ומכל זה מובן גודל מעלת התורה שנקראת בשם מתנה, כמ"ש ויתן אל משה, שזהו"ע שלמעלה מכל סדר השתלשלות, למעלה גם מגדלות המוחין כו', והו"ע המשכת עצמיות העליון, שאינו יכול לבוא בענין של כלי, כי אם בדרך סגולה דוקא, בענינים הגשמיים שהם למטה מטה ביותר.

(ט) **אמנם** בענין המתנה יש גם גריעותא, שהרי מתנה יש לה הפסק⁸². ויובן ע"פ משנת"ל שמצד גודל מעלת המתנה שבתורה, שהו"ע המשכת עצמיות העליון, צ"ל ההמשכה וההתלבשות בדברים גשמיים דוקא, והרי הדברים הגשמיים הם בבחי' פירוד, כמ"ש⁸³ ומשם יפרד, שהבירור שלהם נעשה ע"י התלבשות התורה בדברים הגשמיים, וכידוע⁸⁴ בענין פרד"ס שבתורה, שסוד שבתורה מתקן עולם האצילות, ופר"ד (פשט רמז דרוש) שבתורה מתקן עולמות ביי"ע, עליהם נאמר ומשם יפרד⁸⁵. ואף שפירוד זה הוא עדיין בקדושה, וע"ד מ"ש⁸⁶ והבדילה הפרוכת גו', שהו"ע מסך ופרסא שמפסיק בין העליון לתחתון, אבל כל זה הוא עדיין בקדושה, מ"מ, הרי זה גופא נתינת מקום שיוכל להיות ענין של פירוד למטה, שהדבר הגשמי יפסיק כל כך עד שיהי' מקום לענין של טעות, כמארז"ל⁸⁷ כתוב והרוצה לטעות יטעה. וזהו"ע דמתנה יש לה הפסק, שמצד גודל הענין של הדבר שניתן במתנה מלמעלה, הרי זה צריך לבוא ע"י ענין של לבוש שנותן מקום לענין של הפסק כו'.

ולכן יש גם ענין הירושה שבתורה, כמ"ש⁸⁸ תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב, שירושה אין לה הפסק⁸². וכללות הענין בזה (בקיצור עכ"פ) בנוגע לנש"י, כידוע שנוסף על הארת הנשמה המלובשת בגוף, יש גם שורש ועצם הנשמה, שהיא באופן של ירושה שאין לה הפסק. והענין

(81) ישע"י ל, כ. וראה תניא פל"י (מו, א). דרושים ליוהכ"פ ע, ג. ובכ"מ.

(82) ב"ב קלג, א. (86) תרומה כו, לג. וראה תו"א לך לך יב.

(83) בראשית ב, יו"ד. סע"א ואילך.

(84) רמ"ז בהקדמת הזהר ד, ב. (87) ב"ר פ"ח, ח.

(85) ראה תו"א קט, ב. לקו"ת צו יז, ג. (88) ברכה לג, ד.

בזה, כדאיתא במאורי אור⁸⁹ שירושה נקרא הנכנס תחתיו ויורש מקומו, וכן כל פרצוף שנכנס במקום חברו נקרא ירושה. והביאור בזה, דהנה, סדר הירידה מלמעלה למטה כמו בהשתלשלות עילה ועלול, הוא באופן שרק המדרגה התחתונה שבעילה יורדת ומתלבשת בהעלול, וא"כ, אין זה באופן שהעלול בא במקום העילה (שזהו אמיתית ענין הירושה). אמנם ישנו ענין עליית העולמות, כמו בעליות דשבת, שעולם העשי' עולה ועומד במקום עולם היצירה, ועולם היצירה עולה ועומד במקום עולם הבריאה, ועולם הבריאה עולה ועומד במקום עולם האצילות, שזהו באופן של ירושה שהיורש עומד במקום המוריש. ועד"ז הוא החילוק שבין הארת הנשמה שבגוף לשורש ועצם הנשמה, שבהארת הנשמה בגוף שייך ענין של פירוד והפסק, שהרי יכול להיות שהמיצרים וגבולים של הגוף ונפש הבהמית יעלימו ויסתירו על הנפש האלקית עד שיפעלו ענין של הפסק ח"ו (ולזה צ"ל העבודה דויעל אברם ממצרים, כנ"ל ס"ה), משא"כ בעצם ושורש הנשמה לא שייך ענין של הפסק, כי היא תמיד באמנה אתו ית'⁹⁰, וזהו"ע שירושה אין לה הפסק.

אך כדי שלא יהי' ענין של הפסק כו', צריך לפעול החיבור דהארת הנשמה המלוכשת בגוף עם שורש ועצם הנשמה. וענין זה נעשה ע"י עבודת התפלה, כי התפלה נקראת סולם⁹¹ מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה והנה מלאכי אלקים עולים ויורדים בו, והיינו, שעל ידה נעשית העלי' מלמטה למעלה של הארת הנשמה להתקשר עם עצם הנשמה, שעיי"ז יומשך כח מעצם הנשמה להארת הנשמה המלוכשת בגוף, לבטל את המיצרים וגבולים שמצד הגוף ונפש הבהמית, שזהו"ע ויעל אברם ממצרים (והיינו שהענין דויעל אברם ממצרים הוא באופן דמעשה אבות סימן לבנים⁹², שנעשה כן בעבודת כאו"א מישראל), ועד שגם בהארת הנשמה המלוכשת בגוף לא יהי' שייך ענין של הפסק, כמו שהוא מצד שורש ועצם הנשמה. וענין זה (החיבור דשורש ועצם הנשמה שמאיר בהנשמה המלוכשת בגוף) ישנו גם בכללות עבודת האדם, והו"ע התמימות. דהנה, ידוע שענין התמימות הוא מצד הרצון הפנימי שבנפש, והו"ע איתם⁹³, א' תם⁹⁴, שזהו ענין התמימות שבעצם הנפש שנמשך ומתגלה

רמב"ן לך יב, ו. שם, י. יד, א. אוה"ת ר"פ

(89) יו"ד, כט.

(90) ע"פ אסתר ב, כ. וראה תניא ספכ"ד. לך.

(91) ויצא כח, יב. זהר ח"א רסו, ריש ע"ב. (93) תהלים יט, יד.

ח"ג שו, ריש ע"ב. תקו"ז תמ"ה (פג, א). (94) ראה דרך חיים ע' 13. סה"מ עת"ר

(92) ראה תנחומא לך ט. ב"ר פ"מ, ו. ס"ע קמט.

ברצון הנפש, ולאח"ז נמשך גם בכחות הפנימיים שבנפש, בכח השכל, שהשכל הוא באופן כזה שמלכתחילה אינו יכול לקבל ולקלוט הבנה והסברה שהיא היפך דשכל אלקי, וכמו כן נמשך ענין התמימות במדות שבלב, שזוהי ה"ערנסטקייט" שבלב, ועד להתמימות שבענין המעשה, שמבלי הבט על גודל ההבנה וההשגה שלו ביותר, הרי הוא עושה ומקיים הדבר מתוך ערנסטקייט, תמימות ושלימות. והיינו, שהפנימיות שבעצם הנשמה נמשכת (ע"י הרצון) בכל כחות הנפש, עד לכח המעשה כפי שהוא בעקב שברגל. ועי"ז נעשה אצלו מעמד ומצב של ירושה שאין לה הפסק, היינו, שגם כאשר הנשמה מלובשת בגוף בעלמא דפרודא, ועבודתו היא בעניני התומ"צ כפי שנתלכשו בדברים גשמיים שבהם שייך ענין של פירוד, וכמשנת"ל שמצד גודל מעלת המתנה מלמעלה אינה יכולה לבוא אלא ע"י התלכשות בדברים גשמיים דוקא, שזוהו"ע דמתנה יש לה הפסק, מ"מ, כיון שמצד שורש ועצם הנשמה ישנו ענין הירושה שאין לה הפסק, הרי גם המתנה היא מתנה למי שראוי ליורשו, שאז אין בה הפסק⁸².

(י) וזהו אל יפטר אדם מחבירו אלא מתוך דבר הלכה שמתוך כך זוכרהו. דהנה, נתבאר לעיל שחבירו של אדם העליון הם נש"י, כי הנשמה היא חלק אלקה ממעל⁹⁵ (ואדמו"ר הזקן מוסיף ומבאר⁹⁶) ממש. ויש בזה הענין דיפטר אדם מחבירו, כי, כדי ליקח את העליון, גבוה גבוה ביותר, בכל עצמותו, הרי זה דוקא בהמטה מטה ביותר, וכמשנת"ל (ס"ז) שאפילו ע"י עבודה היותר נעלית כמו עבודת האבות (שהיתה בהרוחניות דתומ"צ כו') אי אפשר ליקח את העליון כמו שהוא בכל עצמותו, ולכן צ"ל הענין דיפטר בשלימותו, שהו"ע דמשם יפרד, החל מהפירוד כפי שהוא בענין הפרוכת דקדושה, שמזה נשתלשל ענין הפירוד למטה בעלמא דפרודא (כנ"ל ס"ט), ודוקא בהמעמד ומצב דיפטר, לוקחים את העליון כפי שהוא בכל עצמותו, כיון שאין זה מצד עבודת התחתון, כי אם מצד זה שהעליון יורד בכל עצמותו מלמעלה למטה. אלא שלזה צ"ל הנתנת-כח מלמעלה להיות ירידת העליון, וזהו כללות הענין דמ"ת, וירד הוי' על הר סיני, שזוהי ירידת העליון מצד ענינו הוא, באופן של מתנה, כמ"ש ויתן אל משה ככלותו גו', דכל התורה נקראת על שם משה⁹⁷, כמ"ש⁹⁸ זכרו תורת משה עבדי, ומשה קיבל תורה

97) ראה מכילתא בשלח טו, א. תנחומא
תשא לה. שמו"ר פ"ל, ד. וראה שבת פט, א.
98) מלאכי ג, כב.

95) איוב לא, ב.
96) תניא רפ"ב.

מסיני ומסרה ליהושע כו' לאנשי כנסת הגדולה⁹⁹, עד לדור האחרון (ובלשון הכתוב¹⁰⁰ עד הים האחרון, ואיתא בספרי עד היום האחרון), דרא דעקבתא דמשיחא, ובפרט ע"פ הידוע¹⁰¹ שדרא דעקבתא דמשיחא הוא גלגולו של דרא דמשה, הנה בכל הדורות ישנה הענין דנתינת התורה באופן של מתנה, שזהו"ע של המשכה מלמעלה למטה דוקא. וזהו שאמרו חז"ל¹⁰² בג' דברים ניתנה התורה, באש ובמים ובמדבר כו', מה אלו חנם לכל באי עולם, כך דברי תורה חנם הם. והענין בזה, דאש ומים מורה על כללות העבודה שצריכה להיות באופן דרצוא ושוב¹⁰³ (כנ"ל ס"ה), וזהו כללות ענין התומ"צ, כמ"ש¹⁰⁴ מימינו אש דת למו, ימינו הו"ע חסדים, ואש הו"ע הגבורות, ובכללות המצוות הו"ע סור מרע ועשה טוב¹⁰⁵, מצוות עשה ומצוות לא תעשה, דקיום מצוות עשה הוא באופן דהוי רץ למצוה¹⁰⁶, שרץ לעשות רצון קונו, שזהו"ע הרצוא, וקיום מצוות לא תעשה הוא באופן שירא ומתעכב ונמנע לעשות היפך הרצון, שזהו תנועה של כיווץ, שהו"ע השוב. ומדבר הוא לשון דיבור, שזהו החיוב דתלמוד תורה שצ"ל בדיבור דוקא. וכל ענינים אלו הם חנם, דחנם הו"ע אתערותא דלעילא מצד עצמה, שזהו"ע המתנה שבתורה, ויתן אל משה, ועל ידו ניתן לכאו"א מישראל, ע"י ניצוץ משה שבו¹⁰⁷, שע"י מקבל בדרך מתנה מלמעלה את כל העצם, ובאופן שכל הנותן בעין יפה הוא נותן¹⁰⁸. וזהו אל יפטר אדם מחבירו אלא מתוך דבר הלכה, שכדי שיהי הענין דיפטר באופן שע"י יקח את העליון כמו שהוא, הרי זה ע"י דבר הלכה, שזהו כללות ענין התורה שעל ידה נעשה ירידת העליון, ובזה גופא דבר הלכה דוקא, שהו"ע הליכות עולם ל¹⁰⁹, דקאי על הלכה פסוקה (א"ת הליכות אלא הלכות¹¹⁰), דבר הוי¹¹¹ זו הלכה¹¹², דכיון שבה מתגלה רצון העליון כמו שהוא בתמימותו ובשלימותו (באופן נעלה יותר מאשר ע"י הפלפול והשקו"ט כו')¹¹³, והוא ית' ורצונו אחד, הרי ע"י הדבר הלכה לוקחים את העליון בכל עצמותו. ומתוך כך זוכרהו, שבמעמד ומצב דיפטר ישנו העצמיות דהעליון, דאף שבא ע"י לבושים כו', מ"מ, כיון

106 אבות פ"ד מ"ב.

107 ראה תניא רפמ"ב. פמ"ד (סג, א).

108 ב"ב נג, א. וש"נ.

109 חבוקק ג, ו.

110 מגילה כח, ב.

111 עמוס ח, יב.

112 שבת קלח, ב.

113 ראה תניא אגה"ק סכ"ט.

99 אבות רפ"א.

100 ברכה לד, ב.

101 לקוטי תורה וספר הליקוטים

להאריז"ל שמות ג, ד.

102 במדב"ר פ"א, ז.

103 לקו"ת חוקת נו, ב.

104 ברכה לג, ב.

105 תהלים לד, טו.

שהמלך לבוש בלבושים אלו, הרי זה כמשל המחבק את המלך כשהוא לבוש בכמה לבושים¹¹⁴, שאף שתופס בהלבושים הרי הוא מחבק את עצמיות המלך. וזוהי כללות עבודת האדם בירידת הנשמה מלמעלה למטה, שזהו"ע דיפטר אדם מחבירו, כדי למלא את השליחות של מלך מלכי המלכים הקב"ה, וכידוע בפירוש הלשון מלך מלכי המלכים הקב"ה דקאי על פנימיות ועצמיות אוא"ס ב"ה¹¹⁵, ששם הוא הרצון להיות יפטר אדם מחבירו, כיון שזוהי הדרך ליקח את הפנימיות והעצמיות כו', וזוהי התכלית דיפטר אדם מחבירו, להיות מתוך כך זוכרהו, ע"י הדבר הלכה, היינו, שגם כאשר בחיצוניות עומד הוא בתנועה של יפטר, שהרי הנשמה ירדה למטה, בהעולמות שעליהם נאמר ומשם יפרד, ונתלבשה בגוף ונפש הבהמית כו', הנה ע"י הדבר תורה הרי הוא ממשיך את העצמיות של העליון שממנו נפטר, להיות זוכרהו.

